

INF1000 (Uke 12)

Sortering og eksamensoppgaver

Grunnkurs i programmering
Institutt for Informatikk
Universitet i Oslo

Are Magnus Bruaset og Arild Waaler

Innhold

- Om sortering
  - Sortering av heltall og tekster
- Litt om dokumentasjon av kode
- Deler av eksamen H03

2007-04-23

2

Oversikt I

- Lære å løse et vanskelig problem
- Sortering – mange metoder, her
Innstikksortering
  - Sortere hva:
    - Heltall
    - Tekster
    - En tabell (2-dim) etter verdiene i første kolonne
      - Eks : telefonkatalogen (sortert på navn)

2007-04-23

3

Oversikt II

- Lære abstraksjon
  - Når vi har løst ett problem, kan lignende problemer løses tilsvarende
- Lære å lage "proff" programvare ved å lage en generell klasse for sortering
  - Hvordan deklarene en slik klasse
  - Javadoc – lage dokumentasjon
  - Testing
  - Hvordan utvikle programmet

2007-04-23

4

Sortering

- Mange datatyper kan sorteres
  - Krav: operatører som $<$, $<=$, $=$, $>$, $>=$, $!=$ må ha mening
- Eksempler
  - Tall
  - Tekster (leksikografisk = i samme rekkefølge de ville stått i et leksikon)
  - Tabeller av tekster eller tall

2007-04-23

5

Sortering

- Vi må ha en algoritme (oppskrift) for sortering
  - Det finns mange titalls (hundretalls) metoder å velge blant
  - Vi skal se på innstikksortering
  - Dette er den raskeste metoden når vi skal sortere få elementer (typisk færre enn 50 elementer)

2007-04-23

6

Hvorfor sorterer vi

- For å få noen tall i en bestemt (stigende eller synkende) rekkefølge
  - Eksempel: lotto-tallene
- Sortere tekster (navnelister) for raskere oppslag
- Sortere et sett av opplysninger som hører sammen, ved å sortere på en av opplysningene
  - Eksempel: Telefonkatalogen (navn, adresse, telefonnummer – informasjonen sortert på navn)

2007-04-23

7

Vi skal først lære å sortere heltall

- Dette skal vi (med minimale endringer) bruke til å sortere:
  - String-arrayer (tekster)
  - Sammenhengende opplysninger i en 2-dim array av tekster (hver linje er opplysninger om ett objekt)
    - Eks : Telefonkatalogen

navn	adr.	postnr.	tlf.

2007-04-23

8

En felles klasse for sortering

- Vi ønsker en klasse med tre varianter av sortering:
  - Heltall
  - Tekster
  - To-dimensjonal tekst-arrays (sortert på data i 1. kolonne)

2007-04-23

9

Class ISort

```
public class ISort {  
  
    public static void sorter(int [] a) {  
  
    }  
  
    public static void sorter(String [] a) {  
  
    }  
  
    public static void sorterEtterKoll(String [] [] a) {  
  
    }  
  
} // end class ISort
```

2007-04-23

10

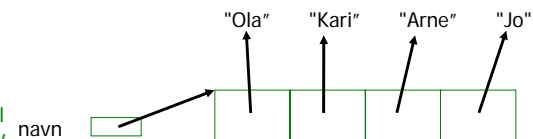
```
class TestInnstikkSortering  
{  
  
    public static void main ( String[] args) {  
  
        int [] a = {3,1,7,14,2,156,77};  
        String [] navn = {"Ola", "Kari", "Arne", "Jo"};  
        String [][] telefonliste = {  
            {"Per", "22852451"},  
            {"Arne", "33445566"},  
            {"Kari", "44452611"},  
            {"Jo", "55010102"}};  
  
        // sorter heltall - skriv ut  
        ISort.sorter(a);  
        for (int i = 0; i < a.length; i++)  
            System.out.println("b[" + i + "]= " + a[i]);  
  
        System.out.println("\n Test tekst-sortering:");  
  
        // sorter Stringer - skriv ut  
        ISort.sorter(navn);  
        for (int i = 0; i < navn.length; i++)  
            System.out.println("navn[" + i + "]= " + navn[i]);  
  
        System.out.println("\n Test 2dim tekst-sortering:");  
  
        // sorter Tabell - skriv ut  
        ISort.sorterEtterKoll(telefonliste);  
        for (int i = 0; i < navn.length; i++)  
            System.out.println("navn[" + i + "]= " + telefonliste[i][0]  
                + ", med tlf.: " + telefonliste[i][1] );  
  
    }  
}
```


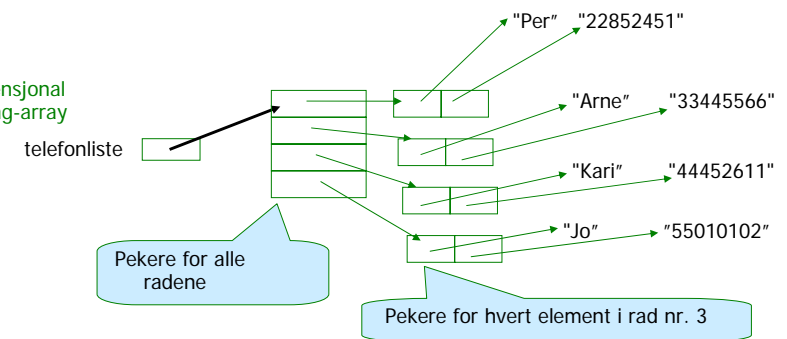
Heltalls-array

En-dimensjonal
String-array

To-dimensjonal
String-array


```

>java TestInnstikkSortering
Test av test-programmet med tomme sortering-metoder
b[0]= 3
b[1]= 1
b[2]= 7
b[3]= 14
b[4]= 2
b[5]= 156
b[6]= 77

Test tekst-sortering:
navn[0]= Ola
navn[1]= Kari
navn[2]= Arne
navn[3]= Jo

Test 2dim tekst-sortering:
telefonliste[0]= Per, med tlf.: 22852451
telefonliste[1]= Arne, med tlf.: 33445566
telefonliste[2]= Kari, med tlf.: 44452611
telefonliste[3]= Jo, med tlf.: 55010102

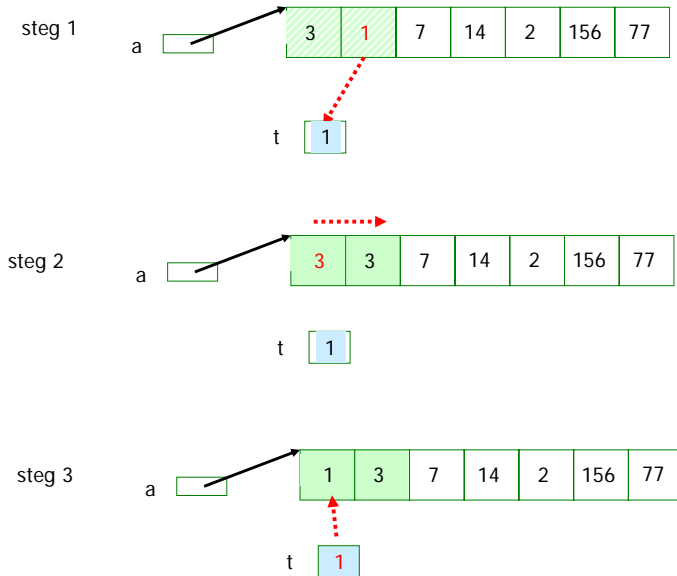
```

Sortering av heltall – innstikksmetoden

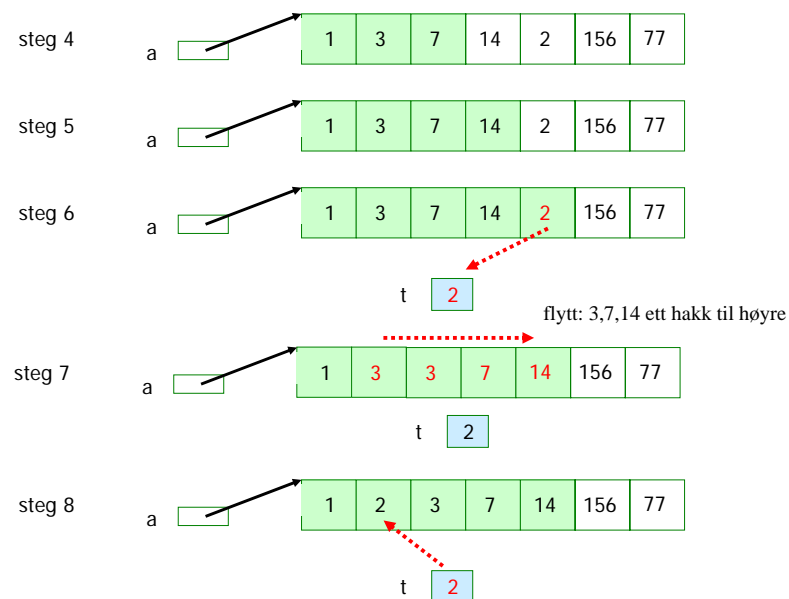

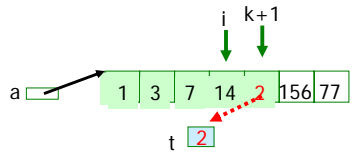
- Se på arrayen element for element fra venstre
- Sorterer det vi hittil har sett på ved :
  - Hvis det nye elementet vi ser på **ikke** er sortert i forhold til de vi allerede har sett på:
    - Ta ut dette elementet (gjem verdien i en variabel **t**)
    - Skyv de andre elementene vi her sett på, en-etter-en, ett hakk til høyre. Slutt når elementet i **t** kan settes inn på sortert plass
    - Den sorterte delen er nå ett element lenger (sett fra venstre)
  - Når vi har sett på alle elementene, er hele arrayen sortert

Sorter 1 på plass i forhold til 3

7 og 14 står riktig, Sorter 2 på plass i forhold til : 1,3,7,14

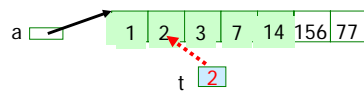
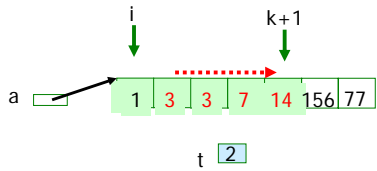

Kode for å flytte ett element på plass :

```
// a[k + 1 ] står muligens på
// feil plass, ta den ut
int t = a[k + 1], i = k;
```

```
// skyv a[i] mot høyre ett hakk til
// vi finner riktig plass til t
while (i >= 0 && a[i] > t) {
    a[i + 1] = a[i];
    i--;
}
```

```
// sett t inn på riktig plass
a[i + 1] = t;
```



```
public class ISort {

    public static void sorter(int [] a) {
        for (int k = 0 ; k < a.length-1; k++) {
            // a[k + 1 ] står muligens på feil plass, ta den ut
            int t = a[k + 1], i = k;
            // skyv a[i] mot høyre ett hakk til
            // vi finner riktig plass til t
            while (i >= 0 && a[i] > t) {
                a[i + 1] = a[i];
                i--;
            }
            // sett t inn på riktig plass
            a[i + 1] = t;
        }
    } // end heltall-sortering
}
```

```
>java TestInnstikkSortering
```

```
b[0]= 1
b[1]= 2
b[2]= 3
b[3]= 7
b[4]= 14
b[5]= 77
b[6]= 156
```

Resultat av sortering med heltalls-metoden kodet, de to andre tomme

Test tekst-sortering:

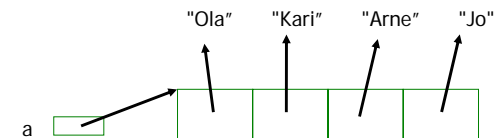
```
navn[0]= Ola
navn[1]= Kari
navn[2]= Arne
navn[3]= Jo
```

Test 2dim tekst-sortering:

```
telefonliste[0]= Per, med tlf.: 22852451
telefonliste[1]= Arne, med tlf.: 33445566
telefonliste[2]= Kari, med tlf.: 44452611
telefonliste[3]= Jo, med tlf.: 55010102
```

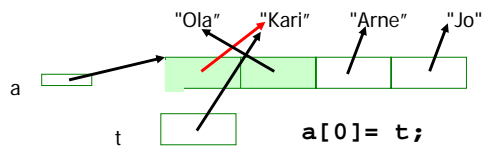
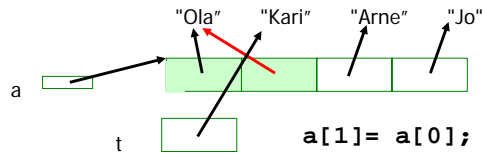
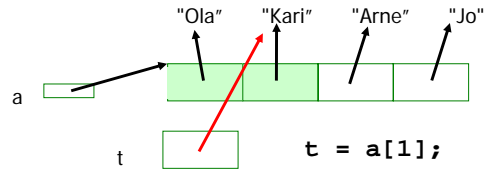

Sortering av tekster (String)

- Vi skal sortere denne ved å bytte om på pekerne (la a[0] peker på "Arne", osv.) med innstikkmetoden

Sortere de to første elementene ved å bytte om pekere


```
public static void sorterer(int [] a) {
    // Sorterer heltallsarrayen 'a'.
    for (int k = 0 ; k < a.length-1; k++) {
        int t = a[k + 1], i = k;
        while (i >= 0 && a[i] > t) {
            a[i + 1] = a[i];
            i--;
        }
        a[i + 1] = t;
    }
} // end heltall-sortering

public static void sorterer(String [] a) {
    // Sorterer String-arrayen 'a'.
    for (int k = 0 ; k < a.length-1; k++) {
        String t = a[k + 1];
        int i = k;
        while (i >= 0 && ( a[i].compareTo(t) > 0) ){
            a[i + 1] = a[i];
            i--;
        }
        a[i + 1] = t;
    }
} // end String-sortering
```

>java TestInnstikkSortering

b[0]= 1
b[1]= 2
b[2]= 3
b[3]= 7
b[4]= 14
b[5]= 77
b[6]= 156

Test med heltall og enkel String-sortering kodet, 2dim sortering tom

Test tekst-sortering:

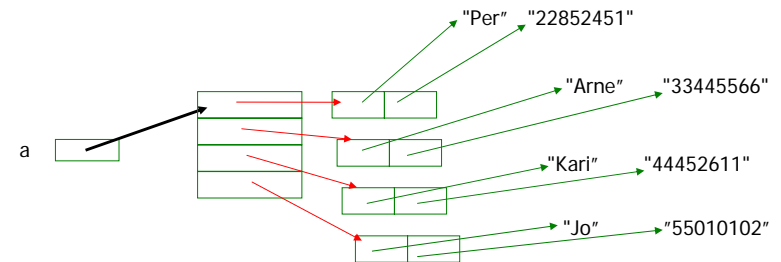
navn[0]= Arne
navn[1]= Jo
navn[2]= Kari
navn[3]= Ola

Test 2dim tekst-sortering:

telefonliste[0]= Per, med tlf.: 22852451
telefonliste[1]= Arne, med tlf.: 33445566
telefonliste[2]= Kari, med tlf.: 44452611
telefonliste[3]= Jo, med tlf.: 55010102

Sortering av 2-dim String array

- Vi kan sortere denne på to måter:
  - Bytte om på pekerne til radene (la a[0] peker på "Arne"-raden,..osv)
    - Enklest
  - Bytte om på pekerne til hvert element i hver rad
    - Mye mer arbeid, vanskeligere kode, langsommere

```

public static void sorter(String [] a) {
    // Sorterer String-arrayen 'a'.
    for (int k = 0 ; k < a.length-1; k++) {
        String t = a[k + 1];
        int i = k;
        while (i >= 0 && ( a[i].compareTo(t) > 0 )){
            a[i + 1] = a[i];
            i--;
        }
        a[i + 1] = t;
    }
} // end String-sortering

public static void sorterEtterKoll(String [] [] a) {
    // Sorterer den 2-dim String-arrayen 'a' etter verdi i kol.1.
    for (int k = 0 ; k < a.length-1; k++) {
        String [] tRad = a[k + 1];
        int i = k;
        while (i >= 0 && ( a[i][0].compareTo(tRad[0]) > 0 )){
            a[i + 1] = a[i];
            i--;
        }
        a[i + 1] = tRad;
    }
} // end 2-dim String-sortering

```

M:\INF1000\prog2>java TestInnstikkSortering

```

b[0]= 1
b[1]= 2
b[2]= 3
b[3]= 7
b[4]= 14
b[5]= 77
b[6]= 156

```

Alle sorterings metodene skrevet

Test tekst-sortering:

```

navn[0]= Arne
navn[1]= Jo
navn[2]= Kari
navn[3]= Ola

```

Test 2dim tekst-sortering:

```

telefonliste[0]= Arne, med tlf.: 33445566
telefonliste[1]= Jo, med tlf.: 55010102
telefonliste[2]= Kari, med tlf.: 44452611
telefonliste[3]= Per, med tlf.: 22852451

```


Javadoc – proff dokumentasjon av klassene

- Legg inn spesielle kommentarer i programmet ditt (over hver metode og klasse)
- Kjør programmet 'javadoc' som automatisk genererer en oversiktlig dokumentasjon

```

/**
 * Klasse for sortering etter 'innstikk-metoden', se
 * Rett på Java - kap. 5.7.
 * Sortering av heltallsarray, tekster og en to-dimensjonal
 * tekst-array sortert etter verdiene i første kolonne.<br>
 * N.B. Bare velegnet for mindre enn 100 elementer.
 * Copyright i A Maus, Univ. i Oslo, 2003
 *****/
public class ISort {
    /**
     * Sorterer heltall i stigende rekkefølge
     * @param a heltallsarrayen som sorteres
     * Endrer parameter-arrayen.
     *****/
    public static void sorter(int [] a) {
    }
    /**
     * Sorterer String-arrayer i stigende leksikografisk orden.
     * @param a arrayen som sorteres
     * Endrer parameter-arrayen
     *****/
    public static void sorter(String [] a) {
    }
    /**
     * Sorterer en to-dimensjonale String-array
     * etter verdiene i første kolonne.
     * Nyttar pekerombyutting av radpekerne.
     * Antar at alle radene har minst ett element
     * @param a en to-dimensjonal array som sorteres
     * Endrer parameter-arrayen.
     *****/
    public static void sorterEtterKoll(String [] [] a) {
    }
} // end class ISort

```

Dokumentasjon av klassen og metodene - javadoc

```
>javadoc ISort.java
Loading source file ISort.java...
Constructing Javadoc information...
Standard Doclet version 1.4.2
Generating constant-values.html...
Building tree for all the packages and classes...
Building index for all the packages and classes...
Generating overview-tree.html...
Generating index-all.html...
Generating deprecated-list.html...
Building index for all classes...
Generating allclasses-frame.html...
Generating allclasses-noframe.html...
Generating index.html...
Generating packages.html...
Generating ISort.html...
Generating package-list...
Generating help-doc.html...
Generating stylesheet.css...
```


2007-04-23

29

Eksamen høsten 2003

- Den store bøygen i INF1000 er de obligatoriske oppgavene
- Hovedformålet med eksamen er å skille ut de som har skjønnet litt om programmering fra de som ikke har skjønnet noe
- For de som har løst de obligatoriske oppgavene uten mye hjelp, bør eksamen være ganske enkel

2007-04-23

32

Eksamen høsten 2003

- I dag tar vi oppgave 1
- Resten av oppgavesettet gjennomgås senere

Oppgave 1.1

- Hvilke utsagn er riktige om en *variabel deklart i en objektmetode*?
  - Før vi foretar en tilordning til variabelen har den ingen verdi
  - Den kan ha en aksessmodifikator (f eks private eller public)
  - Andre objektmetoder i samme klasse har tilgang (aksess) til variabelen
  - Objektmetoder i andre klasser har tilgang (aksess) til den via prikk-notasjon

Oppgave 1.1 – vurderinger

- **NB!** Les oppgaveteksten *nøye!* . . . i en objekt**metode**?
- Variable i metoder er alltid utilgjengelige utenfra. Derfor er det også uaktuelt med aksessmodifikator
- Som alle variable er metodevariable uten verdi i starten. De kan initieres ved deklarasjonen:
`int x = 0;`
eller ved en tilordning senere

Oppgave 1.1 – svar

- Svaret på oppgave 1.1 er altså **alternativ 1**:
“Før vi foretar en tilordning til variabelen har den ingen verdi”

Oppgave 1.2

- Hvilke utsagn er riktige om en *objektvariabel*?
  - Før vi foretar en tilordning har den ingen verdi
  - Den kan ha en aksessmodifikator (f eks private eller public)
  - Objektmetoder i samme klasse har tilgang (aksess) til variabelen
  - Objektmetoder i andre klasser har tilgang (aksess) til den via prikk-notasjon dersom variabelen er deklartert som public

Oppgave 1.2 – vurderinger

- Vi har følgende aksessmodifikatorer:
  - Private: skjult for alle andre klasser
  - Protected: skjult for alle andre klasser (unntatt *subklasser*)
  - — kun tilgjengelig for klasser i samme *pakke*
  - public åpen for alle
- Dere vet ikke hva pakker og subklasser er; det kommer i INF1010
- Dere trenger bare å vite:
  - private skjult
  - public åpen

Oppgave 1.2 – svar

- Svaret på oppgave 1.2 er da **alle alternativene 1, 2, 3, 4**

Oppgave 1.3

- Hvor mange heltall settes det av plass til (array-lengde) i setningen

```
int[] tallene = new int[100];
```

- Alternativer: 99, 100, 101 heltall
- Svar: 100 heltall

Oppgave 1.4

- Hvor mange ganger skrives "Eksamen" ut?

```
for (int i = 0; i < 100; i++) {
  for (int j = 0; j < 99; j++) {
    System.out.println("Eksamen");
  }
}
```

- Svar: $100 * 99 = 9900$ ganger

Oppgave 1.5

- Hvor mange ganger skrives "INF 1000" ut?

```
for (int i = 0; i < 3; i++) {
  for (int j = 0; j <= i; j++) {
    System.out.println("INF 1000");
  }
}
```

Oppgave 1.5 – svar

i	j
0	0
1	0, 1
2	0, 1, 2

- Svar: 6 ganger

Oppgave 1.6

- Hvilken verdi har `alder` etter denne koden?

```
int alder = 4;
int nyalder = alder--;
// A
alder += nyalder;
// B
alder++;
// C
```

Oppgave 1.6 – svar

Utskrift	alder	nyalder
A	3	4
B	7	4
C	8	4

- Svar: **alder** har verdien 8 etter at alle setningene er utført

Oppgave 1.7

- Anta at vi har et program hvor en av klassene blant annet har følgende objektvariabeldeklarasjon:

```
HashMap personer = new HashMap();
```

- Klassen inneholder blant annet metoder for å legge inn objekter av klassen Person (med en passende nøkkel, f eks personnummer) i HashMap-en og for å løpe gjennom alle Person-objektene i HashMap-en. Sistnevnte metode, som skal kalle på en metode SkrivUt() i hvert av objektene i HashMap-en, ser slik ut:

```
void skrivAlle () {  
    Iterator liste = personer.values().iterator();  
    while (liste.hasNext()) {  
        ...  
        b.skrivUt();  
    }  
}
```

Oppgave 1.7

- Innholdet i while-løkken ovenfor er ikke ferdig utfylt. Hvilke(t) av følgende alternativer kan vi erstatte . . . med slik at metoden virker slik den skal?
  - `Person b = it.next();`
  - `Person b = (Person)it.next();`
  - `Person b = liste.next();`
  - `Person b = (Person)liste.next();`
  - `Bil b = (Bil)it.next();`
  - Ingen av alternativene ovenfor

Oppgave 1.7 – vurderinger

- **NB!** En del spørsmål vil være formet slik at de sjekker forståelse. Målet er at de som kopierer blindt fra læreboken eller lysark, skal tabbe seg ut
- De fleste eksemplene kaller iteratoren for **it**, men i dette eksemplet heter den **liste**
- Det er mange eksempler med **Bil** i læreboken, men de har ingenting med dette eksemplet å gjøre
- Derimot demonstrerer eksemplene at man må typekonvertere når man bruker en iterator

Oppgave 1.7 – svar

- Svaret på oppgave 1.7 blir da **alternativ 4**:

```
"Person b = (Person)liste.next();"
```

2007-04-23

49

Oppgave 1.8

- Hva skrives ut?

```
int i = 11;
int j = i;
int k = 32;

if (k > j * i || k < i) {
System.out.println("A");
} else {
  if (k < j * i && k > i) {
    System.out.println("B");
  } else {
System.out.println("C");
  }
}
```

j er 11, j*i er 121

32 > 121 er false

32 < 11 er false

32 < 121 er true

32 > 11 er true

Svar: B

2007-04-23

50

Oppgave 1.9

- Hvordan beregne summen av tallene i **a**?

```
int[] a = new int[77];
```

```
int sum = 0;
```

2007-04-23

51

Oppgave 1.9 – svar

```
int i = 0;
while (i < a.length) {
  sum = a[i]; i++;
}
```

Feil sum, får sum = a[76]

```
int i = 0;
while (i < a.length) {
  sum += a[i]; ++j;
}
```

Feil sum, evig løkke, sum = a[0]+a[0]+...

```
int i = 0;
while (i < a.length) {
  sum += a[i]; i++;
}
```

JA – riktig sum

```
int i = 0;
while (i++ < a.length) {
  sum += a[i-1];
}
```

JA – riktig sum

2007-04-23

52

Oppgave 1.9 – svar

```
for (int i = 0; i < a.length; i++) {  
    sum += a[i];  
}
```

JA – riktig sum

```
for (int i = 1; i <= a.length; i++) {  
    sum += a[i-1];  
}
```

JA – riktig sum

```
for (int i = 0; i < a.length; ++i) {  
    sum = sum + a[i];  
}
```

JA – riktig sum

Oppgave 1.10

- Hvilken verdi får **k**?

```
int i = 11;  
int k = i/3;
```

- Alternativer: 3, 3.67, 4, ingen av alt.
- Svar: **k** blir 3 (heltallsdivisjon)

Oppgave 1.11

```
void dobleVerdi(int k) {  
    k = k * 2;  
}
```

```
int k = 12  
dobleVerdi(k)  
System.out.println("Verdien til k er " + k);
```

- Hva blir **k**?
- Alternativer: 12, 24, 6
- Svar: 12 (ikke retur)

Oppgave 1.12

- Anta at følgende program utføres:

```
class Studentregister {  
    public static void main (String[] arg) {  
        Student s = new Student("Ole", "Karl Johans gt 1");  
        Student p = new Student("Marit", "Karl Johans gt 2");  
        System.out.println(s.fåNavn()+" og "+p.fåNavn());  
    }  
  
    class Student {  
        String navn = "Grete";  
        String adresse = "Blindernveien 3";  
  
        Student (String navn, String adresse) {  
            this.navn = navn;  
            this.adresse = adresse;  
        }  
  
        String fåNavn () {return navn;}  
    }  
}
```


Oppgave 1.12

- Hva blir utskriften på skjermen?
  - Grete og Grete
  - Ole og Ole
  - Marit og Marit
  - navn og navn
  - Ole og Marit
  - s.fåNavn() og s.fåNavn()
  - Marit og Ole
  - Ingen av alternativene over

2007-04-23

57

Oppgave 1.12 – vurderinger

- Det er ingen klassevariable (angitt med static) i denne oppgaven, kun vanlige objektvariable

- Deklarasjonene

```
String navn = "Grete";  
String adresse = "Blindernveien 3";
```

utføres først hver gang et nytt objekt lages, men overskrives så av det som skjer i konstruktøren:

```
Student (String navn, String adresse) {  
    this.navn = navn;  
    this.adresse = adresse;  
}
```

- Metoden `fåNavn` er en vanlig objektmetode og utføres "inne i" det objektet som angis i kallet:

```
s.fåNavn() og p.fåNavn()
```

2007-04-23

58

Oppgave 1.12 – svar

- Det riktige svaret på oppgave 1.12 blir da **alternativ 5:**

"Ole og Marit"

2007-04-23

59